

NÉMETH ANTAL: BÁNK BÁN SZAZ ÉVE A SZÍNPADON

— Budapest Székesfőváros kiadása, 1935. —

Bánk bán száz éve a színpadon, rövid időn belül immáron második olyan szempontú munkája Németh Antalnak, amelyben egy nagy magyar drámai alkotás színpadi történetét dolgozza fel. 1933-ban *Az ember tragédiája a színpadon* címmel Madách művével foglalkozott; új könyvében pedig Katona József tragédiájának színpaddal kapcsolatos adatait gyűjtötte össze. *Az ember tragédiája* mellett, drámairodalmunkban a *Bánk bán* dicsekedhetik legváltozatosabb színpadi multtal. Színészeink Madách műve mellett — de kétszer olyan hosszú idő óta — ennek a drámának szerepeiben versenyeztek nemzedékről-nemzedékre, újabb és újabb színészi produkciók megvalósításán. Ez a százesztendősszínepadi mult a legkülönfélébb kutatási anyaggal szolgál a szerzőnek. Előbbi könyve már témájánál fogva — hisz Madách drámai költeménye egész színpadi története folyamán a rendezőnek adta a leg súlyosabb megoldandó kérdéseket — a magyar rendezés történetéhez szolgáltat legbővebb anyagot. A *Bánk bán* viszont, a színészi alakítás problémája volt elsősorban mindig, így színpadi történetének tudományos feldolgozása egy kissé a magyar színművészet százéves története is. Egy ilyen széles, szintétikus keretet hagyó munka a színháztörténet határain belül nagy összefüggéseket mutat, de kifelé is néz irányvonalaival az egész magyar művelődéstörténetre. A *Bánk bán* színpadi útja, az egymást követő színésznemzedékek, az egymást váltó ízléscsoportok újraalkotó, az alkotást újabb színekben újjáteremtő képét tárja elénk. De megmutatja egyúttal a legsajátosabban magyar alkotások egyikének belső sorsát is. Míg *Az ember tragédiája* pályáját időnként külföldi rendezések tették élénkké, addig a *Bánk bán*-t az idegennyelvű előadások sikertelensége, szinte varázsosan még nemzetibbé tette s így színpadi története is a leg súlyosabban magyar műalkotások szimboluma lett. Itt mutat Németh Antal munkája az adatokból következtető számára, túl a színház, a rendezés, az irodalom, a színészet, az ízlés és művelődéstörténeten messze át a magyar műalkotások sorskérdése felé, talán a soha valójában ki nem mutatható nemzetkarakterológiai tanulságokhoz.

Németh Antal könyve a végső következtetéseket egyelőre nem vonja le. Pozitívista kutatásokban is igen szegény színháztudományi irodalmunkat előbb az anyag összehordásával óhajtja gazdagítani. Előbb a súlyosabb munkát vállalta, hogy aztán könnyebben meg lehessen oldani a nehezebbet. Könyve bevezetésében jelzi: „Tervem, hogy még feldolgozom a harmadik legjelentékenyebb magyar dráma a *Csongor és Tünde* „életrajzát“ is és akkor e színpadtörténeti monográfia-trilógia tanulásaiként vonom le a további következtetéseket a magyar színházi köztudat állandó alakulásaira, változásaira nézve az elmúlt száz esztendőben.“ — Munkáját kitűnő képanyag illusztrálja és Hajdu László összeállításában megtaláljuk benne a Nemzeti Színház *Bánk bán* előadásainak teljes jegyzékét.

Anton Németh: Die Bühnengeschichte eines ungarischen Dramas „Bánk bán“.

(Von Gábor Tolnai.)

Das Werk, das mit einer ausführlichen deutschen Zusammenfassung versehen ist, bringt das vollständige, sorgfältig zusammengestellte philologische Material zu der nunmehr 100 jährigen Bühnengeschichte der ungarischen Tragödie „Bánk bán“.